AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2022 / 23 • Nisan 2022

ABD TÜRKİYE'DE GÜVEN KAYBETMEKTEDİR

AVİM

İçinden geçmekte olduğumuz dönem, Ukraynada meydana gelen vahim olayların da etkisiyle devlet liderlerinin ve dünya kamuoylarının uluslararası hukukun önemini gözden geçirdiği bir dönemdir. Bilindiği gibi İkinci Dünya Savaşı ABDnin Hiroşima ve Nagazakiye nükleer bombalar atmasının ertesinde büyük bir yıkım eşliğinde sona ermiş, savaşın bitişiyle Milletler Cemiyetinin korumakta başarısız olduğu uluslararası düzeni tesis edebilmek için yeni uluslararası hukuk mekanizmaları kurulmuştur. Bu çerçevede 1945 yılında Birleşmiş Milletler (BM) teşkilatı kurulmuş, bu sistemin hukuki teminatı için aynı yıl Uluslararası Adalet Divanı oluşturulmuştur.

Ancak uluslararası düzeninin başat gücü konumundaki beş büyük devletin kimi zaman siyasi nedenlerle yaptıkları ihlaller, kimi zaman ise hukuku uygulama konusunda tereddütte kalmaları nedeniyle tesis edilen uluslararası hukuk düzeni sürekli zedelenmektedir. Uluslararası toplum Srebrenitsada ve Ruandada olanları engellemeyi başaramamış, bu soykırımlara karşı tavır takınmakta geç kalınmıştır.

ABDnin Iraka karşı 2003te başlattığı işgal, Amerikan askerlerinin de karıştığı olaylar neticesinde, milyonlarca Iraklının ölümüne neden olmuştur. Bu bağlamda o dönemde dünya kamuoyu, şu anda tıpkı Ukraynada karşılaştığı manzaralarla karşılaşmıştır. Irakta karşılaşılan söz konusu manzaralar, Türkiye gibi uluslararası toplumun sorumlu devletlerinin vicdanını sızlatmıştır. Blackwater ve benzeri vahim skandallara adı karışan özel askeri şirketlere ve personellerine karşı açılan dava süreçleri yıllarca sürüncemede kalmış, Irakta işlendiğine dair derin şüpheler olan suçlar hakkında uluslararası mekanizmaların hemen hepsi çaresiz kalmıştır. ABD içinde yapılan yargılamalar ise sabık Başkan Donald Trump tarafından 2020 yılında bir af çıkartılarak düşürülmüştür.[1] Bu durum halihazırda sızlamakta olan vicdanlardaki yaraları daha da derinleştirmiştir.

Ne yazık ki yakın tarihimizde uluslararası hukukun yaratmaya çalıştığı güvenli ortama, süper veya büyük güç konumunda olan devletlerin verdiği zararlar vahim sonuçlar doğurmaktadır. Türkiye gibi bölgesinde barış ortamını tesis etme amacında olan ülkeler ise bu vahim sonuçların etkilerine doğrudan maruz kalmaktadır. Türkiye bugüne kadar bölgesinde ve komşu ülkelerde yaşanan hiçbir acıya sessiz kalmamaya çalışmış, Holokosttan kaçan Yahudi halkına ve Bosna Savaşından kaçan Bosnalılara olduğu gibi; Iraklı, Afgan ve Suriyeli sığınmacılara da kapılarını açmıştır.[2] Son aylarda bu mağdurların arasına Ukrayna halkı da eklenmiştir.

Uluslararası Hukuk Bağlamında Soykırım Kavramı

Ukraynada yaşanan olaylar konusunda bugün çok ciddi iddialar ortaya atılmaktadır. Ukrayna devleti Rusya aleyhinde Uluslararası Adalet Divanında soykırım sözleşmesinin ihlali nedeniyle dava açmıştır. Ukrayna, Bucha kentinde Rus askerilerinin soykırım yaptığını öne sürmektedir.

Bu çerçevede bazı devlet liderleri de aceleci açıklamalarda bulunmuşlardır. ABD Başkanı Joe Biden, Ukraynada yaşananlar üzerine sorulan soruya soykırım suçunun uluslararası hukukun özel bir tanımı olduğunu, yetkili uluslararası mahkeme kararı olmadan böyle bir açıklama yapılamayacağını söylemiştir.[3] Ancak ilerleyen günlerde bu açıklamasını değiştirerek, eline ulaşan kanıtlara göre bunun bir soykırım olduğunu belirtmiştir.[4]

Uluslararası hukuka göre soykırım suçunun unsurları ve nasıl cezalandırılacağı 1948 Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi çerçevesinde tanımlanmış, Roma Statüsüyle da teyit edilmiştir. Buna göre özel kasıt unsurunun kurucu olduğu soykırım suçundan bahsedebilmek için yetkili bir mahkeme kararı gerekmektedir. Devlet başkanlarının ya da parlamentoların bu sebeple söz konusu suça karar verme konusunda hiçbir yetkisi bulunmamaktadır. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron bu bağlamda Bidena sözlü saldırıların Ukraynaya barış getirmeyeceğini ve böyle terimlerin dikkatsizce kullanılmaması gerektiğini hatırlatması da kendi içinde bir ironi barındırmaktadır. Zira Fransa, soykırımı inkar etme suçunu 1915 Olaylarına haksız yere uygulayan bir devlettir ve Macron Hükümeti 24 Nisanı resmi soykırımı anma günü ilan etmiştir.

Macronun Bidene cevaben sarf ettiği, uluslararası hukuk açısından son derece yerinde olan bu değerlendirmesinin örnekten örneğe farklı şekilde yorumlanması, siyasi saiklerle uluslararası hukuka verilen zararları gözler önüne sermektedir.

Şüphesiz ki yetkili mahkemeler çerçevesinde verilecek kararlar, Ukraynada yaşananların hukuki mahiyetini de belirleyecektir. Ancak ABD Başkanı Bidenın bildiği, ancak görmezden gelmeyi tercih ettiği bu unsur, uluslararası hukukun içini boşaltmaktadır.

Bidenın 24 Nisan Açıklaması

Yukarıda bahsedildiği üzere 1948 Soykırım Sözleşmesi bu özel suçun unsurlarını şüpheye yer bırakmayacak şekilde tanımlamıştır. Ancak, ABD Başkanı Biden, ABDde lobi gruplarının baskısı neticesinde adet haline getirtildiği üzere, bu 24 Nisanda da bir açıklama yayınlamıştır. Biden geçtiğimiz yıl, hakkında hiçbir yetkili mahkeme kararı olmayan 1915 Olaylarına soykırım yakıştırması yapmıştı. ABD-Türkiye arasındaki güven ve müttefiklik ilişkilerine zarar veren bu açıklamanın ardından bu yıl aynı hata vurgusu daha artırılarak tekrarlandı. Giderek dozajı artan geçmiş yıllarda yapılan açıklamalardan söylem analizi boyutunda daha rahatsız edicidir.

Açıklamanın içerisinden, geçen seneki açıklamada vurgulanan tarihteki olaylar ve

geçmişteki olaylar için kimseyi suçlama niyeti güdülmediği gibi vurgular çıkartıldığı görülmektedir.[5] Bu haliyle vurgunun üstüne çekildiği nokta, ABDnin dünyada bu şekilde yaşanan saldırılara karşı duruşunu güçlendirmek olmuştur.[6]

Açıklamadan anlaşıldığı kadarıyla Başkan Biden, şahsi kanaatlerini, yetkili mahkemelerin önüne koymaktadır. Kanaat açıklama hürriyeti ile devlet başkanı sıfatıyla uluslararası hukuka saygı göstermek arasındaki çizgiyi kaybetmektedir.

Ukrayna krizi ile Türkiyenin gösterdiği uluslararası hukukun gereklerinden doğan tutum, ABD dahil, pek çok ülkenin saygısını kazanmışken, NATO içi müttefiklik bağlarının önemi her geçen gün artarken, ABDnin Türkiyeye karşı takındığı bu anlaşılamaz tavrın sürdürülmesi değişen koşullara rağmen Türkiye ve Türk karşıtlığının değişmediğini göstermekte, müttefiklik ilişkisi bir yana dostça bir yaklaşım içinde dahi olunmadığını ortaya koymaktadır. Böyle bir yaklaşım maalesef Türkiye-ABD ilişkilerine kalıcı zarar vermeye devam edecektir.

[1] Michael Safi, Trump pardons Blackwater contractors jailed for massacre of Iraq civilians, The Guardian, 23 December 2020, https://www.theguardian.com/world/2020/dec/23/trump-pardons-blackwater-contractors-jailed-for-massacre-of-iraq-civilians.

[2] Kitlesel Akınlar, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Erişim: 24 Nisan 2022, https://www.goc.gov.tr/kitlesel-akinlar.

[3] Biden calls for Ukraine war crimes trial, denies 'genocide' in Bucha, FoxNews, 4 Nisan 2022, https://www.foxnews.com/politics/russia-ukraine-biden-calls-for-war-crime-trial-after-bucha-massacre

[4] Biden calls atrocities in Ukraine a 'genocide' for the first time, CNN, 12 Nisan 2022, https://edition.cnn.com/2022/04/12/politics/biden-iowa-genocide/index.html.

[5] Statement by President Joe Biden on Armenian Remembrance Day,, White House, 24 Nisan 2021, https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/04/24/statement-by-president-joe-biden-on-armenian-remembrance-day/

[6] Statement by President Joe Biden on Armenian Remembrance Day, White House, 24 Nisan 2022, https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/04/24/statement-by-president-joe-biden-on-armenian-remembrance-day-2/.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: AVİM, . 2026. "ABD TÜRKİYE'DE GÜVEN KAYBETMEKTEDİR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2022 / 23. Nisan 25. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/tr/Yorum/ABD-TURKIYE-DE-GUVEN-KAYBETMEKTEDIR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır